

Hyvinvointialueilla tulee kiinnittää huomio lasten, nuorten ja perheiden palveluihin

ANNA ÄÄNI LAPSELLE -KAMPAJAN
YHTEINEN KANNANOTTO

Hyvinvointialueet on rakennettava alusta alkaen lapsen oikeuksia ja perheiden hyvinvointia vahvistaviksi. On helpompaa rakentaa heti hyvää kuin korjailta jälkikäteen! Lasten ja perheiden hyvinvointi on myös talouden näkökulmasta järkevä ja vastuullinen tavoite.

Perhekeskuskehittäminen, toimivat palvelupolut, lapset huomioiva päätöksenteko sekä järjestöjen ottaminen mukaan jo lähtötilanteessa varmistavat sitä, että hyvinvointialue onnistuu lasten ja perheiden hyvinvoinnin turvaamisessa.

MITEN LAPSET, NUORET JA PERHEET VOIVAT ALUEELLASI?

Päätösten tulee perustua tietoon ja todellisiin tarpeisiin, ei mielikuviin. Tiedätkö, miten lapset, nuoret ja perheet voivat alueellasi? Onko heille tarjolla riittävästi laadukkaita palveluja? Löydetäänkö palvelut helposti ja ajoissa ja ovatko ne saavutettavissa? Miten alueesi tilanne vertautuu muihin alueisiin?

Lapsivaikutusten arviointi, lapsibudjetointi ja osallistavat menetelmät ovat tiedolla johtamisen välineitä. Niihin kaikkiin on olemassa jo toimivia malleja, joista ottaa esimerkkiä.

Lapsivaikutusten arvioinnilla kartoitetaan kunkin päätöksen vaikutukset lapsiin ja eri lapsiryhmiin.

Lapsibudjetoinnilla tarkastellaan lapsiin kohdistuvien resurssien kokonaisuutta ja vaikuttavuutta, ja taloudellisille panostuksille asetetaan mitattavia tavoitteita.

Osallistavilla menetelmillä lapset, nuoret ja perheet otetaan mukaan jo kehittämisvaiheeseen, jotta palveluista saadaan käyttäjien näkökulmasta toimivia. Lapsia ja nuoria pitää aina kuulla heitä koskevissa päätöksissä.

RIITTÄVÄÄ TUKEA RIITTÄVÄN VARHAIN

Kun lapset, nuoret ja koko perhe saavat riittävää tukea riittävän ajoissa, ongelmien pitkittyminen ja paheneminen sekä kallis jälkikäteen korjaaminen voidaan välttää. Hyvinvointialueilla on syytä vahvistaa lapsiperheiden kotipalvelua, perhetyötä, vanhemmuuden ja parisuhteen tukea ja koko perheen eroauttamista sekä varmistaa, että tukiperheitä ja tukihenkilöitä on saatavilla. Varhaiseen tukeen panostaminen on paitsi inhimillisesti välttämätöntä, myös taloudellisesti viisasta.

Vinkki!

Kansallinen lapsistrategia on julkaissut lapset huomioivan päätöksenteon ohjeistuksen, joka on tarkoitettu hyvinvointialueiden valtuutetuille, nuorisovaltuustoille ja muille luottamushenkilöille sekä viranhaltijoille:

[Lapsivaikutusten arvioinnilla parempia päätöksiä – Lapsivaikutusten arviointi, lapsibudjetointi sekä lapset ja nuoret tiedontuottajina hyvinvointialueella: Ohjeistus hyvinvointialueiden päättäjille, nuorisovaltuustoille ja viranhaltijoille – Valto \(valtioneuvosto.fi\)](#)

Tiesitkö?

Kuntaliiton [Kuntalaistutkimuksessa 2020](#) lapsiperheiden kotipalvelun saavutettavuutta pidettiin toiseksi huonoimpana 18 nimetyn palvelun listalla.

Perhekeskistyön kautta tuki saadaan helposti saataville. Perhekeskus muodostuu lähipalvelujen kokonaisuudesta, joka sisältää lapsille ja perheille suunnatut hyvinvointia ja terveyttä edistävät sekä varhaisen tuen ja hoidon palvelut.

NUORTEN MIELENTERVEYTEEN TARVITAAN PANOSTUKSIA

Lapsilla ja nuorilla on kaikkialla Suomessa vaikeuksia päästä tarvitessaan mielenterveyspalvelujen piiriin, ja koronakriisi on entisestään lisännyt palvelujen tarvetta. [Kouluterveyskyselyn 2021](#) mukaan vähintään neljännes apua tarvitsevista ei ollut saanut sitä koulupsykologilta, ja joillakin hyvinvointialueilla jopa yli 40 prosenttia jäi ilman tarvitsemaansa apua!

Erikoissairaanhoidon ja lastensuojelun kuormitusta keventää, kun matalan kynnyksen mielenterveyspalveluja on riittävästi tarjolla esimerkiksi oppilas- ja opiskelijahuollon kautta koulujen ja oppilaitosten arjessa. Tällainen panostus on sekä kustannustehokasta että lapsen ja nuoren edun mukaista.

”POISSA SILMISTÄ, POISSA MIELESTÄ”

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten terveydentila on usein muita lapsia heikompi, he saavat huonommin terveystalvuuja ja ovat monella tapaa haavoittuvassa asemassa. Sijaishuollon laatu ei aina vastaa lapsen tarpeita eivätkä perheet välttämättä itse osaa vaatia tilanteeseen korjausta.

Hyvinvointialueilla on varmistettava, että jokainen sijoitettu lapsi ja nuori saa laadukasta huolenpitoa, erilaisiin tarpeisiin vastaavaa sijaishuoltoa on tarjolla ja palvelujen hankinta perustuu laatukriteereihin. Lastensuojelun ohjausta ja valvontaa on vahvistettava ja lastensuojelun tietopohjaa vahvistettava.

TURVAA ARKEEN ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVILLE PERHEILLE

Vammaisen, neuropsykiatrisia piirteitä omaavan tai pitkäaikaissairaana lapsen palvelujen kokonaisuus on usein sekava, ja perheiden arki vaativaa. Hyvinvointialueen tulee vähentää erityistä tukea tarvitsevien perheiden kuormitusta ja järjkeitä palvelupolkuja. Sote-uudistus on onnistunut vain, jos se onnistuu tässä.

Uudet toimintatavat on rakennettava niin, että muodostuu yksilöllisten tarpeiden mukainen toisiaan tukevien palvelujen kokonaisuus, joka vahvistaa perheiden voimavaroja ja sujuvoittaa arkea.

On taattava osaavan ja motivoituneen henkilöstön saatavuus perheiden palveluihin, kuten lasten lyhytaikaishoittoon ja henkilökohtaiseen apuun.

YHDYSPINTA, RAJAPINTA VAI KUILU?

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut jakautuvat jatkossa kahdelle hallinnon- tasolle, joilla on erillinen rahoituspohja. Sosiaali- ja terveystalvuuja siirtyvät hyvinvointialueille ja kasvatus- ja koulutuspalvelut jäävät kuntien vastuulle. Toimijoiden välille ei saa muodostua railoa. Kuntien sivistystoimen sujuva yhteistyö lastensuojelun, neuvolapalvelujen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa on äärimmäisen tärkeää.

Myös järjestöjen toimintakenttä jakautuu. Jos järjestöyhteistyölle ei luoda alusta alkaen rakenteita, voi tapahtua väliinputoamisia ja yhteistyörakenteiden vaurioitumista.

Hyvinvointialueiden tulee huolehtia siitä, että:

- 1) järjestöyhteistyölle on pysyvät rakenteet,
- 2) järjestöjen toiminnot ovat osa palvelujen kokonaisuutta ja järjestöjen asiantuntemusta hyödynnetään palvelujen kehittämisessä,
- 3) järjestöedustus varmistetaan hyvinvointialueen ja kunnan yhteistyörakenteissa ja HYTE-työssä,
- 4) hyvinvointialue ja kunnat huolehtivat järjestörahoituksen turvaamisesta ilman katkoksia, ja
- 5) järjestöt ovat mukana perhekeskuskehittämisessä, toiminta on koordinoitua ja sopimuskäytännöt selkeät.

Esimerkki!

Palvelujen kehittämisestä kokemusasiantuntijoiden kanssa on saatu hyviä kokemuksia Asiakkaasta kumppaniksi -hankkeesta ([Kokemuskumppanit toimivat lastensuojelun asiakasvanhempien tukena \(lauste.fi\)](#)) Kehitystyö laajenee Lastensuojelun Keskusliiton Kokemustiedosta kokonaisvaltaiseen tietoon -hankkeella 2022–2023. Hankkeiden hyödyt kannattaa ottaa talteen!

Lue myös:

[Erityistä tukea tarvitsevien perheiden yhteistyöverkoston toimenpidesuosituksot turvallisen perhe-elämän tueksi](#)

Lue myös:

[Hyvinvointialueista on tehtävä heti lapsiystävällisiä | Lastensuojelun Keskusliitto \(Iskl.fi\)](#)

ANNA ÄÄNI LAPSELLE!

Anna ääni lapselle –kampanja tarjoaa hyvinvointialueiden päättäjille helppokäyttöistä materiaalia lapsen edusta huolehtimiseen sekä tietoa hyväksi havaituista työkaluista. Kampanja on poliittisesti sitoutumaton ja tarjoaa tietoa ja välineitä kaikkien puolueiden edustajille.

Lue lisää: www.lskl.fi/aanilapselle

Ammatillisten perhekotien liitto, Auta lasta, Barnvårdsföreningen, Ensi- ja turvakotien liitto, Folkhälsan, Hope, Icehearts, Imetyksen tuki, Kasper – Kasvatus ja perheneuvonta, Kehitysvammaliitto, Kehitysvammaisten Tukiliitto, Kuurovammaisten Lasten Vanhempien Liitto, Lasten ja nuorten keskus, Lastensuojelun Keskusliitto, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Marttaliitto, Monimuotoiset perheet –verkosto, Nuorten Ystävät, Opetusalan ammattijärjestö OAJ, Parasta Lapsille, Parisuhdekeskus Kataja, Pelastakaa Lapset, Pesäpuu, Perhehoitoliitto, Pienperheyhdistys, Pinskut, Sateenkaariperheet, Seta, SOS-Lapsikylä, Stiftelsen Bensow, Suomen Lastenkulttuurikeskusten liitto, Suomen Punaisen Ristin Nuorten turvatalot, Suomen Unicef, Suomen Vanhempainliitto, Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiö, Vammaisperheyhdistys Jaatinen, Varsinais-Suomen Lastensuojelujärjestöt, Vesaisten Keskusliitto, Väestöliitto, Yhden Vanhemman Perheiden liitto, Yhteiset Lapsemme

